

לך על בטוח בגן החי העירוני בפתח תקווה

גדר מתכת, צמחייה מטופחת ושביל להולכי רגל - כל אלה מרחיקים את המבקרים מבעלי הכנף שבאגם. בתמונה: ברבור שחור

מי לא אוהב לטייל בגן חיות? כולנו, מילדות, וכעת אנו מגיעים לשם עם ילדינו ונכדינו, המושכים אותנו לעולם הקסום ההוא. אגן חיות, אגן חיי, 'פינת חיי' - כולם יש בעלי חיים, כולם מרגשים, מסקרנים, לעתים מותר לראותם בלבד, במקרים אחרים מותר גם ללטף ולהחזיק. בפתח תקווה, ממש בלב העיר, מצוי גן החי העירוני, והוא מטופח ומטופל להפליא. באנו לבקר, ליהנות, וגם לראות איך מאורגן שם כל מערך הבטיחות. התרשמנו

מאת אלכס אנשטיין

בלב העיר פתח תקווה, על שטח לא גדול מ-12 דונם, ממוקם גן החי העירוני. בגן תמצאו אגם ובו ברבורים, ברווזים, צבים ועוד חיות מים למיניהן; מתחם ציפורים, 'אוויר', סביבו פרושה רשת ומעליו עצים שונים ופינות האכלה, כך שהציפורים חיות בתוכו כמעט בתנאי טבע, והמבקר מהלך בו כבתוך יער טבעי; סלעיה המאוכלסת בבעלי קרניים, בהם צבאים, יעלים וכד'; מכלאות יענים ודיר עזים; מתחם קופים מגודר ומוגן, ובו מנהרה המאפשרת למבקר להלך ממש בתוך הכלוב ולהיות מוגן; פינת ליטוף, המיועדת להפגיש ילדים עם בעלי חיים שנועים ולא מסוכן ללטפם, כמו ארנבות, שרקנים ואפילו תוכים (כן, כאן יש להם אופי מיוחד) ולתת להם את חוויית הקשר הבלתי אמצעי עם בעלי החיים. כמו כן יש בגן החי חדר זוחלים, מוזיאון עשיר של פוחלצים ופינת הדרכה המארחת ילדי גנים ותלמידי בתי ספר לחוויית יצירה הקשורה בבעלי החיים. רוב דיירי הגן שוהים במרחבי מחיה המדמים עבורם את הטבע, ומיעוטם בכלובים. כל אלה נמצאים בתוך גן מטופח, שבקצהו האחד ממוקמים משרדי ההנהלה ובקצה השני פינת האחזקה והבלאי (מכני וביוולוגי) ושירותים לעובדים, הכוללים מלתחה, מטבחון וחדר אוכל.

ומה עם בטיחות?

הבטיחות המתחייבת ממקום שכזה כוללת הן את בטיחות העובדים והן, ובהדגשה, את בטיחות המבקרים, ובגן החי העירוני של פתח תקווה מוקדשת לעניין זה תשומת לב רבה.

צוות הגן כולל תשעה עובדים: המנהל **דוד בן אליעזר**, סגנו **עובד בן ציון**, המזכירה **כוכבה בן שלום**, רכזת טיפולים והדרכות **סיגל**

אמית, איש האחזקה **נחום גורקוב**, שלושה מטפלי חיות המשמשים גם מדריכים - **רוני יוסף**, **שבתאי לוי**, **יניב זאדה** ומדריכה המשמשת גם כמטפלת, **אביטל סיגלסקי**. גן החי מהווה יחידת עבודה במסגרת 60 האגפים ויחידות העבודה במערכת המוניציפלית של עיריית פתח תקווה. הממונה על הבטיחות בעירייה, **מאיר סיאג**, מבצע בין שאר תפקידיו סקר בטיחות שנתי בכל יחידות העבודה, וגם בגן החי העירוני.

רוצפה באבנים משתלבות.

- **פינת הליטוף:** פינת הליטוף, המפגישה את הילדים עם בעלי החיים, גדורה סביב לה, מחולקת לתאים-תאים שלהם דלתות רשת נסגרות, למניעת התרוצצות של בעלי החיים בין התאים. הביקור במקום מונחה על ידי מדריך מצוות הגן. לאבטחה נוספת ולמידע למבקר הותקן במקום שילוט ברור, המוסר פרטים על בעלי החי שבמקום ומנחה את הציבור באשר לכללי בטיחות, כולל רחיצת ידיים לאחר הליטוף.

זאת ועוד: השילוט בפינת הפוחלצים שבמוזיאון מזהיר את המבקרים מפני חומרי השימור הרעילים המשמשים בתהליך הפיחלוץ (ראה תמונות 2, 3, 4).

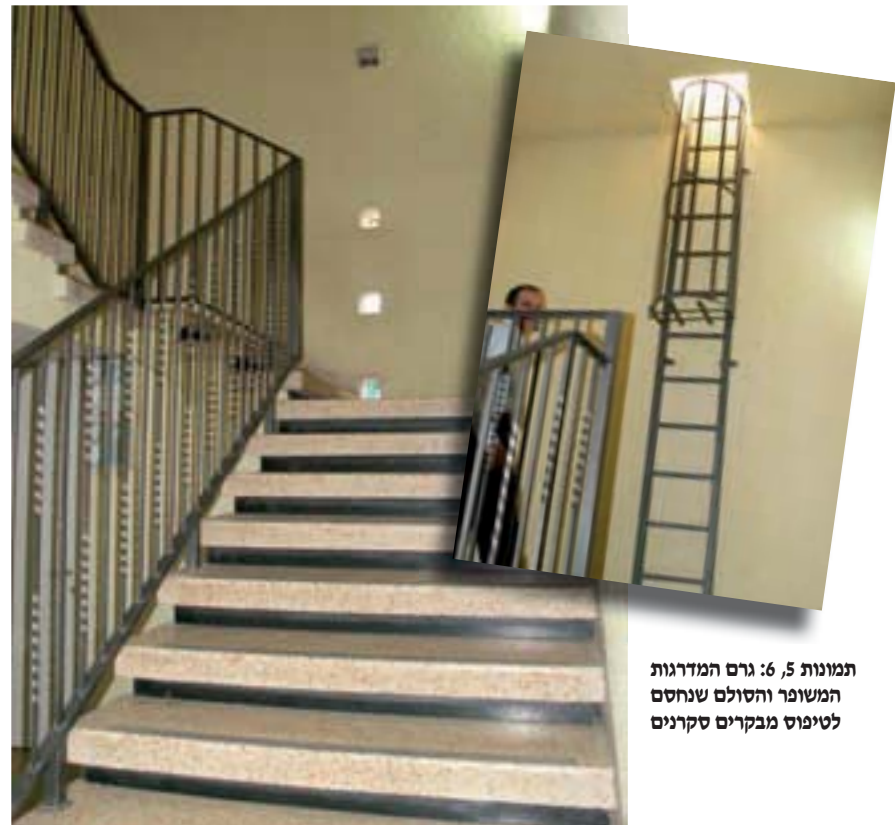
- **מדרגות משופרות וסולם ממוגן:** כאשר ביקרנו במוזיאון לא התעלמנו מגרם המדרגות המוביל לקומה השנייה, שצויד לאחרונה במעקה משופר: גם יפה וגם יעיל. המעקה לא מכיל פינות חדות והוא חלק ונוח למגע. בנוסף, ליתר ביטחון ובטיחות, הודבקו על שפת המדרגות פסים למניעת החלקה.

במעלה המדרגות, מתחת לפתח בתקרה, הותקן סולם קבע לצורך עלייה לגג. סולם זה מצויד ב'כלוב' מגן כנדרש, ורק העובדים יכולים לטפס בו. בתמונות 5 ו-6 ניתן לראות את המחסום והמנעול שהותקן בתחתית ה'כלוב'... רעיון גאוני!

- **ירצו - יאכלו:** הבטיחות בגן החי מתייחסת גם להיגיינה בתאי המחיה של בעלי החיים. מכאן, שהמזון לא נזרק או מפוזר שם, והחיות לא מלקטות אותו באקראי. כמוכן שלא ניתן ללמד בעלי חיים נימוסי שולחן,

תמונות 2, 3, 4: מותר ואסור בפינת הליטוף שבגן ובפינת הפוחלצים שבמוזיאון. שילוט שכזה אין לפספס

תמונות 5, 6: גרם המדרגות המשופר והסולם שנחסם לטיפוס מבקרים סקרנים

במסגרת זאת הוא קוצב ניקוד להערכת מצב הבטיחות על פי נוסחה שנקבעה מראש, וכך ניתן לדרג את הישגי הניהול הבטיחותי בכל יחידה. ראוי לציין, שלמרות פוטנציאל הסיכונים הקיים במקום ומיעוט אנשי הצוות, עומד גן החי, מעודכן ל-2009, זקוף במקום הראשון מבחינת בטיחות. יש לציין כי מאיר סיאג נהנה מגיבוי יום-יומי של ראש העיר **יצחק אוהיון**, חברת המועצה העירונית **שרה אורן**, הסמנכ"ל **רונן צברי** וצוות העירייה כולו.

הסיכונים המצריכים התייחסות בגן החי נובעים מהצורך לטפל בבטיחות המבקרים, בהם ילדים, מהצורך לטפל בבעלי החיים השונים, דיירי הגן, ומהצורך לטפל בבטיחות העובדים. נתון הנדרש להתייחסות מיוחדת הוא נוכחות גן החי בלב אזור מגורים, מה שמצריך מיזעור מפגעים כמו ריחות ורעשים. וכן יצוין, כי הפתרונות הבטיחותיים בכל הקשור למבקרים נעשים בטוב טעם, מבלי לפגוע בתיפקוד המקום.

מה ראינו בסיור בשטח

- **גדר בטוחה:** המבקרים בגן החי מטיילים להנאתם, וכדי למנוע מהם קרבת יתר אל בעלי החיים הותקנו גדרות המגבילות את הגישה. הגדרות עשויות מפרופילי מתכת חלולים (ראה תמונה 1), וכדי למנוע גישה לחלל שבפרופיל (החדרת ידיים, חפצים) הותקן בקצהו 'פקק' מפלסטיק.
- **ומה באגם?** באגם, המצוי במרכז הגן, מתגוררים בעלי כנף למיניהם, ובהם גם

תמונה 1: גדר מפרופיל מתכת סביב הכלוב המרושת. המבקר אינו יכול להתקרב יותר על המידה לכלוב, ובנוסף אינו יכול להחדיר לחלל הפרופיל של הגדר ידיים וחפצים. בטיחות מירבית הן לחיה והן למבקר

כאלה שעלולים לנקר את הידיים המושטות אליהם לליטוף תמים. הפתרון שנמצא לסיכון זה הוא טיפוח הצמחייה שמסביב לאגם, המיתוספת לגדר מתכת המקיפה את כל המתחם כמו גם שביל להולכי רגל - וכל אלה יוצרים מרחק בטיחות נאות מבלי לכער את המקום (ראה תמונה פותחת בעמוד קודם). בנוסף, השבילים ברחבי הגן סלולים ופנויים מכל מכשול. לאחרונה שופצה הרחבה בכניסה. מהמורות שנוצרו שם בגלל התרוממות שורשי העצים יושרו וזו

תמונה 11: הסעת הסולם בקלות ובנוחות

תמונה 12: שני ארגזים. מימין ארגז ובו ציוד תקני לכיבוי אש, ולצדו ארגז ובו צינור נגלל לשימושים אחרים

תמונה 13: מכולת האשפה של הגן - הרמפה במצב פתוח

במטבחון קטן מכינים את המזון לבעלי החי. עבודה זו כוללת בין השאר ניצול עודפי מזון ממקורות שונים בעיר, וכן בישול בשר עופות למאכל הקופים. ככלל, המזון מפוקח על ידי וטרנר ותזונאית, המקפידים על טיבו והתאמתו לצרכנים. פסולת ועודפים מושלכים למכולה המוצבת ליד פתח בקיר המבנה (תמונה 13). הפתח כולל רמפה מתרוממת, החסומה בצדיה בשרשרות ההרמה שלה. בשעה שאין צורך ברמפה היא מורמת וחוסמת את הפתח. מעת לעת מפנים את המכולה למיצבור האשפה העירוני. ■

פגעי גשם ושמש. וכאן טובות שלוש תמונות ממאלף מילים - ראה תמונות 7, 8, 9.

עבודת הצוות

בטיחות עבודת הצוות מתחילה בניהול ונמשכת בשטח. במשרדי הנהלת הגן מוחזקים תיקי בטיחות הכוללים את אוגדן הוראות הבטיחות העירוני, חתום על ידי מנכ"ל העירייה והממונה על הבטיחות בעיר; קובץ הוראות בטיחות לעבודה עם בעלי חיים; סקרי בטיחות המהווים בסיס לשיפורים והביקורת הנמשכות בעקבות כך; אישורי עמידה בדרישות הבטיחות של גורמים מקצועיים כמו חשמל, גז, כיבוי אש, מהנדס קונסטרוקציה של מבני הגן ועוד; דפי חתימה על ציוד מגן אישי ואישורי השתתפות בהדרכות בטיחות.

בגן החי מתבצעות בין השאר עבודות מסגרות, המתחילות במסגריה הקטנה הנמצאת בחלק האחורי של הגן ונמשכת בשטח, לפי הצורך. בתמונה 10 ניתן לראות את נחום המסגר במסגריה, ואת ה"פוסטרים" שהתקין לעצמו כתזכורת יומיומית לבטיחותו האישית.

הקש והמספוא למאכל בעלי החיים מוגן מתחת לסככה מפני שריפות באמצעות מערכת מתזים (ספרינקלרים).

יש בגן החי סולם נייד שאורכו כ-4.5 מ', המשמש לעבודה בגובה. לצורך נידודו בשטח הותקנו לו גלגלים קטנים המאפשרים נשיאה קלה יותר. כמוכן שהגלגלים ממתנינים בצד בעת השימוש בסולם... (תמונה 11).

מאחר שקיימת נטייה להשתמש בצינורות המיועדים לכיבוי אש למטרות אחרות, הותקן בגן החי, ליד ארגז הכוננות לכיבוי אש הכולל את הציוד התקני, ארגז נוסף ובו צינורות לשימוש כללי. על כל צרה שלא תבוא (תמונה 12).

תמונות 7, 8, 9: בכל כלוב ולכל בעל חיים סידורי האוכל שלו. לאכול בנימוס ובהיגיינה, חיות יקרות...

אבל בצורה בה נעשה הדבר בגן החי של פתח תקוה ניתן לשמור על היגיינה וניקיון בצורה מתקבלת על הדעת. חלק מאזורי ההאכלה מקורים כדי לשמור על המזון מפני

תמונה 10: המסגר נחום במסגריה: חובה לנעול, להרכיב, להשתמש. העיקר הבטיחות